

Уляна Граб

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОГО ВИВЧЕННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ БІОГРАФІЇ МУЗИКОЗНАВСТВА

Розглянуто потребу оновлення методології вивчення українського еміграційного музикознавства як складової культурного контексту певної доби в напрямку інтелектуальної біографістики. Досліджено зарубіжну та українську історіографію, що вивчає музикознавство в особистісному вимірі. Обґрунтовано створення інтелектуальної біографії музикознавця як наукового жанру, який поєднує персональну біографію з інтелектуальною історією науковця.

Ключові слова: інтелектуальна біографія, персоналістика, методологія, українське еміграційне музикознавство.

Проблеми української еміграції, зокрема музичної, викликають stále зацікавлення науковців різного спрямування. Що спонукає дослідників звертати свою увагу на явище української «музичної діаспори», що породжує їх бажання глибше збагнути природу процесів мистецького функціонування «наднаціонального утворення»? Потреба у заповненні фактичних лакун чи в осмисленні екзистенційного досвіду еміграційних мистців, їх творенні самих себе в умовах «виживання, проживання, самопобудови, вивільнення себе з абсурдності буття – чужого, іншомовного, вдвічі важчого, бо не свого»? [9, с. 42]. За Е. Саїдом, досвід еміграції є однією з домінант сучасного досвіду, а в тому досвід чужинства, постколоніального незакорінення, постійного недозавершення та, найважливіше, інтелектуального «ферменту» [22, с. 53]. Звернення до цього досвіду дає нам свідчення про вибір особистісних стратегій, окремі стилі життя і творчості, що, в сумі, творить «габітус цілої культури».

Серед великої кількості наукової, публіцистичної, музично-критичної літератури, присвяченої вивченню різноманітних аспектів музичної культури в діаспорі, скромне місце займають публікації, присвячені діяльності музикознавців. Насамперед це нечисленні праці синтетичного характеру, у яких здійснено огляд музикознавчих досягнень в еміграції загалом, а також ряд публікацій, присвячених окремим аспектам наукової (і творчої) праці еміграційних музикологів – М. Антоновича, П. Маценка, З. Лиська, В. Витвицького, І. Соневицького, А. Ольховського, Р. Савицького-мол., як і інших музичних діячів, для яких музикознавча, зокрема музично-критична і публіцистична праця була інспірована найперше почуттям громадського обов'язку (наприклад, Терен-Юськова та ін.). На окрему увагу заслуговують постаті Аристиди Вирсти та Омеляна Нижанківського, які реалізували себе у виконавській та педагогічній практиці та водночас здобули професійну музикологічну освіту. Проте їх науковий доробок, за окремими винятками, практично невідомий у сучасному музикознавчому просторі України¹. Лише

¹ Музикознавча спадщина Аристиди Вирсти частково актуалізована в сучасній Україні перевиданням двох його статей на сторінках *Української музики* (2013/3) – «Візантійські витоки середньовічної духовної музики в Київській Русі», с. 17–18; та 2011/2 – «Українські музики в Парижі», с. 128–138.

нещодавно було переведено в Україну архів Осипа Залеського, який ще чекає свого фахового музикознавчого опрацювання.

Однією з причин такого стану було те, що праці українських еміграційних музикологів були вилучені з наукового дискурсу материкового музикознавства і повноцінне повернення стало можливим лише у незалежній Україні. Велику групу музикознавчих авторитетів, які були частиною історичного спадку музикознавчої науки, було позбавлено «права голосу», і ланки єдиного ланцюга, важливого для успадкування наукової традиції мислення були насильно розірвані. Така «культурна політика» давала можливість занижувати або ж заперечувати наукову вартість всього еміграційного доробку, зводити його до рівня маргінального, малозначущого для українського музикознавства на загал. Але згадаємо, що в еміграції опинилися музикологи, які свій фах трактували як галузь класичної науки, і їх музикознавча праця до початку Другої світової війни творила канон української музикознавчої науки, міцно опертий на традиції академічної освіти західного зразка. Здобута освіта в Празькому Карловому університеті (З. Лисько, Ф. Шешко, Є. Цегельський), Ягеллонському університеті у Кракові (В. Витвицький), на кафедрі музикології Львівського університету (Б. Кудрик, М. Антонович) давала можливість розвивати українську музикологію за європейськими науковими стандартами. (До слова, з Кам'янець-Подільським університетом був пов'язаний і М. Грінченко, де спочатку навчався, а потім викладав історію української музики). А Андрій Ольховський з 1926 по 1929 р. був аспірантом Бориса Асаф'єва (Ленінградський Інститут Історії Мистецтв), під науковим керівництвом якого написав кандидатську дисертацію «Історико-соціологічний нарис сучасної віденської музичної школи».

На сьогодні особливо важливим видається осмислення персоналістичного зрізу «стану еміграції» як особистого виклику, як «джерела розпачу і, водночас, болячого заохочення» [14, с. 8] до самозбереження і культуротворення в чужому середовищі. Як одверто писав Павло Маценко: «Наше життя – це піски непевності без оздоровлюючих оаз. Всі ми бовтаємось в пекучому, грузькому й порохливому піску, що викликає біль і втому очей нашого духа, бо забрані з поля зору опірні пункти, які приносять надію і віру... Мусимо самі творити ілюзорні пункти й самі себе примушувати вірити в них, в їх певність і необхідність. Так воно є і така доля емігрантів нашого типу. Мусимо жити, а тому й мусимо творити для невловимої зірки, що є нашою духовністю, нашою вірою, а все це є нічим іншим як нашою Україною, яку ми носимо в нашому естві і чим ми – хочемо чи ні – живемо» [10, арк. 1].

Йдеться про еміграційне музикознавство в найбільш складний і суперечливий період його діяльності – роки перебування у таборах для переміщених осіб під час Другої світової війни; перші повоєнні десятиліття розселення у країни постійного проживання; роки «холодної війни», хрущовської «відлиги» та ідеологічних чисток 70-х років на материковій Україні; до кінця 80-х років, коли контроль партійних ідеологів поступово іде в небуття і те, що засуджувалося як «націоналізм», стало офіційною ідеологією незалежної української держави у 1991 році. Розповсюдженою є думка про «компенсаторну» роль еміграційного музикознавства, яке

в роки радянського тоталітаризму взяло на себе місію охоронця національної версії української музично-історичної пам'яті на противагу новій офіційній інтерпретації національного минулого. Завдання, яке передусім поставили перед собою українські науковці на еміграції – це ревізія існуючих і продукування альтернативних наукових ідей, концепцій, заборонених або дискримінованих на Батьківщині. В який спосіб ці завдання реалізували еміграційні музикознавці? Як ці ідеї узгоджувалися з традиціоналізмом, який був парадигмою їх музичного і наукового мислення? І наскільки суперечливими були персоналістичні прояви «опозиційної» музикознавчої науки?

На сьогодні науковці різних наукових спрямувань поєднує переконання, що особистість науковця нерозривно пов'язана з його науковими дослідженнями. Так, американський соціолог Рендал Коллінз вважає, що інтелектуальна діяльність у світі визначається в часових і просторових поєднаннях і не може розглядатися окремо від суспільного контексту як самобутній ідеалізований витвір. А, отже, історія діяльності людей не може зводитися лише до історії продуктів цієї діяльності: «твір вказує на особу, що за ним стоїть, чия сутність не може бути ані вичерпаною, ані цілковито розкритою нічим з того, що вона здатна зробити» [19, с. 260].

В останніх десятиліттях ХХ століття представники *New Musicology* (Джозеф Керман, Лоуренс Крамер та ін.) задекларували нові парадигми музикології. Представники *історично зорієнтованої критики* відкидають концепцію автономного мистецтва і намагаються розуміти музику в її контекстах і культурних смислах. *Нова музикологія* застосовує пізнавальні методи, що виходять поза сам аналіз музичного твору, запозичені з літературознавства, соціології, філософії, і проголошує, що дослідження музичної творчості повинно враховувати розуміння суспільних, історичних, політичних і економічних умов мистецтва. Зміщення акцентів з аналізу музичного твору на пізнання його культурного контексту дозволяють відкрити нові значення музичного твору. За Дж. Керманом, відірваність аналізу музичної структури від стилістичних, історичних і соціологічних контекстів музики фальшує той аналіз, і ці аналітичні процедури не гарантують повного знання про твір [20].

А якщо застосувати такі ж методологічні опції і до дослідження інтелектуальної постаті музикознавця? Якщо погодитися, за Оленою Зінкевич, що найпереконливішим показником стану усєї музичної культури є стан музикознавства, яке, в свою чергу, поєднане складною системою спільного «кровообігу» з усєю культурою. Також про рівень культури «тієї чи іншої спільноти в ту чи іншу епоху можна судити за її ставленням до науки і вчених» стверджує історик культури і філософ Мирослав Попович. У випадку музикознавства маємо ще складніший випадок – наука, що невіддільна від мистецтва, в засаді якої поєднуються наукові методи аналізу та інтуїтивне відчитання невербальних смислів. Зрештою, ще у старожитні часи грецьке слово *логос* означало не лише мислення, а й мову – мислення, виражене в мові, що складає суть науки про музику – музикології. Теоретичне осмислення здобутків практики було необхідним для хоча б «тимчасового об'єднання до купи наших думок та знань», поява кожного нового практичного досвіду вносила свої зміни, і теорія їх наново упорядковувала, – «так

від теорії до теорії розвиваються історія знання про красу і мистецтво, форму і творчість» [17, с. 323]. Кожна доба залишила в історії музичної науки імена тих, хто підсумовував, впорядковував або передбачав практичний досвід свого часу у теоретичних розважаннях. І слушно зауважує американський музиколог Манфред Букофцер, що «ставлення до музики не є історичною константою, і музикознавець також є дитиною свого часу» [18, с. 52].

Інтерес до постаті музикознавця – ученого, теоретика, історика в особистісному вимірі засвідчує зарубіжна історіографія. Зокрема, 1983 року вийшла друком збірка статей, присвячена Йоганові Маттезону, німецькому теоретикові та композиторові XVIII ст., яка стала підсумком *Інтернаціонального симпозиуму* 1981 року. Основні питання, які розкриваються в публікаціях – Маттезон і його доба, його сучасники, творчість, музично-теоретична праця на тлі музичної теорії та естетики XVIII ст.² Монументальна постать німецького музикознавства Філіпа Шпітти стала предметом докторської праці Ульріки Шіллінг (Schilling)³, один із трьох розділів якої реконструює картину життя і діяльності музиколога через дзеркало епістолярію.

Автобіографія німецького музиколога Гуго Ляйхтентрітта (Leichtentritt, 1874–1951), рукопис якої не так давно було віднайдено в колекції Гарвардської Музичної Асоціації і опубліковано 2014 року – детально задокументована персональна історія: життєпис, музична праця, соціальне та географічне тло, що в сумі відтворює широку панораму музичного життя кінця XIX – половини XX століття⁴.

2015 року була втретє перевидана автобіографія засновника віденського музикознавства Гвідо Адлера (1855–1941), доповнена неопублікованими рукописами та листами, які репрезентують його діяльність на тлі соціальних, політичних і культурних процесів до і після 1900 року⁵. Ще дві книги, які на основі епістолярію Адлера і його автобіографічних колізій розкривають широку панораму суспільного та мистецького життя, – це дружнє листування Адлера з філософом Алексієм Мейнонгом та композитором Густавом Малером⁶. Велична постать Гуго Рімана (1849–1919) знаходиться в центрі докторського дослідження Міхаеля Арнца⁷ та праці Александра Редінга «Гуго Ріманн і народження сучасної музичної думки»⁸; фігура німецького музиколога Германа Аберта в широкому культурно-історичному

² *New Matheson studies*. Edited by George J. Buelow, Hans J. Marx. – New York: Cambridge University Press, 1983.

³ Ulrike Schilling. *Philipp Spitta. Leben und Wirken im Spiegel seiner Briefwechsel*. Mit einem Inventar des Nachlasses und einer Bibliographie der gedruckten Werke. – Kassel: Bärenreiter, 1994.

⁴ *A musical life in two worlds: the autobiography of Hugo Leichtentritt* / Ed. Mark DeVoto. – Boston, Massachusetts: Harvard Musical Association, 2014.

⁵ Guido Adler. *Wollen und Wirken: Aus dem Leben eines Musikhistorikers* von Barbara Boisits. – Böhlauwien 2015.

⁶ *Alexius Meinong und Guido Adler: eine Freundschaft in Briefen* von Alexius Meinong, G. Eder. – Amsterdam – Atlanta, GA 1995; Edward R. Reilly. *Gustav Mahler and Guido Adler: Records of a Friendship*. – Cambridge University Press, 2009.

⁷ M. Arntz. *Hugo Riemann (1849–1919): Leben, Werk und Wirkung*. – Köln: Concerto, 1999.

⁸ A. Rehding. *Hugo Riemann and the Birth of Modern Musical Thought*. – Cambridge University Press, 2003.

контексті висвітлюється в монографії Карла Функа «Герман Аберт: Музикант, музиколог, музичний педагог»⁹.

У 2008 році з'явилася монографія, присвячена польському музикологові українського походження Юзефові Хомінському, оперта на великий архівний масив документів, в тому й епістолярію¹⁰. В лютому 2012 року було успішно завершено проєкт *Wissenschaftliche Biographie über Gustav Jacobsthals Leben und Forschen im Kaiserreich* під керівництвом музиколога Петера Шюрінга (Sühring) з берлінського Університету мистецтв, який втілюється у першу наукову біографію німецького музиколога Густава Якобштала¹¹. Врешті, праця Ентоні Каммінгса (Cummings), присвячена італійському музикологові Ніно Пірротта (Pirrotta, 1908–1998), вже у самій назві декларує свої методологічні координати – «Ніно Пірротта: інтелектуальна біографія»¹². Реконструюючи подробиці життя і кар'єри відомого італійського музиколога, Каммінгс робить основний наголос на думках і працях Пірротта. Каммінгс простежує італійське інтелектуальне життя початку 20-го століття і його вплив на формування науковця, прояснює самотність Пірротта на основі аналізу основних його публікацій. За цю монографію Американське філософське товариство нагородило Ентоні Каммінгса у 2013 році премією *John Frederick Lewis Award* за кращу книгу року.

Цікаво, що в полі зору дослідників, що працюють в жанрі інтелектуальної біографії, знаходяться не лише музикологи «першого ешелону». Так, Йоган Кретц (Kretz) присвятив свою монографію Ервіну Рацу (1898–1973) – австрійському музикологові, учневі Адлера, що працював над виданням творів Г. Малера¹³; Йоган Гоєр (Hoyer) – німецькому музикологові, спеціалісту з церковної музики Францу Ксаверу Габерлю (Haberl, 1840–1910)¹⁴; предметом докторської дисертації, що згодом втілюється в окрему монографію, стала постать Віктора Цуккеркандля (Zucker кандl, 1896–1965) – австрійського музиколога єврейського походження, праці якого були майже невідомі до кінця минулого століття¹⁵.

Українські музикознавці на сьогодні рефлектують над метою та завданнями музикознавчої науки як частини гуманітарного «космосу». «Цільове призначення музики і музикознавчого тексту виявляється єдиним: прокладання дороги до смислів культури, – слушно стверджує Олександра Самойленко. – Музика

⁹ K. J. Funk. *Herman Abert: Musiker, Musikwissenschaftler, Musikpädagoge*. – Stuttgart: M&P 1994.

¹⁰ M. Gołąb. *Józef Michał Chomiński. Biografia I rekonstrukcja metodologii*. – Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 2008.

¹¹ P. Sühring. *Gustav Jacobsthal – ein Musikologe im deutschen Kaiserreich: Musik inmitten von Natur, Geschichte und Sprache; eine ideen- und kulturgeschichtliche Biografie mit Dokumenten und Briefen*. – Hildesheim 2012; *Gustav Jacobsthal : Glück und Misere eines Musikforschers*. – Berlin : Hentrich & Hentrich, 2014.

¹² A. Cummings. *Nino Pirrotta: an intellectual biography*. Philadelphia, PA: American Philosophical Society, 2013.

¹³ J. Kretz. *Erwin Ratz: Leben und Wirken*. – Frankfurt am Mein: Lang, 1996.

¹⁴ J. Hoyer. *Der Priester Musiker und Kirchenmusikreformer Franz Xaver Haberl (1840–1910) und sein Weg zur Musikwissenschaft*. – Regensburg, 2005.

¹⁵ G. Lipp. *Das musikanthropologische Denken von Viktor Zucker кандl*. – Tutzing: Hans Schneider, 2002.

пробирається до смислових обривів культури по-своєму, шляхом означення у звучанні ціннісних реалій, музикознавство – по-своєму, означуючи саме звучання в словесно-понятійній формі, що й будить його інтердисциплінарну активність» [15]. На її думку, створення паралельного до музичної «мовної дійсності» наукового словесного обговорення викликає потреба віднайти «чисту сутність» музики, визначити те, що «перебуває понад культурою, але якимось чином є доступним людській свідомості й відбивається в побутуванні музичної мови» [16, с. 161]. Люба Кияновська підкреслює важливість творчого компоненту, «здатність знайти вербальні відповідники до феномену «мусікії», що ніколи не досягнуть її досконалості, але повинні прагнути якомога ближче підійти до неї, є неодмінною складовою справжнього музикознавчого аналізу» [7, с. 24–25]. Звідси слушна думка про те, що творець Логосу музичної науки творить і частину художньої культури своєї доби.

На пострадянському просторі сьогодні появляються праці, присвячені дослідженню музикознавчих «творів» як носіїв своєрідності науки, особливої форми наукового вислову, який «витікає з універсуму слова і несе у собі ген літературності». Тому, за Тетяною Науменко, правомірно вважати музикознавство «літературним фактом»: «науковий твір постає як ключова одиниця самотності вислову – від ідіолекта науки, такої відмінної від інших, навіть споріднених гуманітарних дисциплін, до ідіостилю вченого як представника часу, місця і свого авторського «его». В підсумку «музикознавчий твір народжується з духу музики і духу слова: перший визначає глибину його змісту, другий – мистецтво вислову» [12]. Двоєдину природу музикознавства підкреслює і Олена Немкович: «Нерозривне взаємопроникнення об'єктивного і суб'єктивного, раціонального й емоційно-інтуїтивного, абстрактно-понятійного й художньо-образного, інтелектуального й ширше – духовного начал є необхідним для проникнення дослідницької думки в художній і екзистенціальний зміст музичних композицій, виражає сутність музикознавчого дослідження» [13, с. 52]. Отже, погоджуємося, що однією з провідних умов розвитку української музичної історіографії мусить бути «саморефлексія наукової музикознавчої свідомості, що веде до **спеціального предметного виділення та вивчення музикознавчої діяльності у якості одного з породжуючих контекстів культури**» (виділення моє – У. Г.) [6, с. 12].

Цікава думка зустрілася на одному з музикологічних форумів – музикологія по відношенню до музики має те ж значення, що філософія для життя – намагається її прояснити, все інше є проблемами інтерпретації. Тому особа музикознавця як медіатора поміж світом музики і людиною, науковця, здатного зрозуміти логіку музичного мислення у різні історичні епохи, творця «адаптованого перекладу» «природи й семантичних можливостей мови музики» [16, с. 155] є, на наше переконання, самоцінним об'єктом, гідним персональної інтелектуальної історії як особливого жанру наукового дослідження.

Отож, як видається, назріла потреба створення історико-музикознавчих досліджень, які повинні розглядати життя музикознавця як лабораторію його думки, як контекст для виявлення прихованих і явних спонукальних мотивів появи наукових ідей, згодом втілених (або й ні) у друкованих працях. Симптоматично, що в квітні 2015 року в Інституті музичних досліджень Лондонського університету відбулася

конференція *Call for Papers – Musical biography: National ideology, Narrative technique, and the Nature of myth*, присвячена питанню музичної біографії як форми наукового дослідження, спрямованої на відкриття нових шляхів інтердисциплінарних пошуків.

На сьогодні інтелектуальна біографія стає предметом зацікавлення дослідників різного наукового спрямування, і це не дивно – впродовж останніх десятиліть науковці намагаються подолати наслідки «знеособленої» науки. Згідно з твердженням філософа Марії Антонацца, авторки інтелектуальної біографії Ляйбніца (2011), цей жанр наукового дослідження є всеохоплюючим, він «інтегрує повний спектр життя героя та його робіт, висвітлює розвиток його думки під впливом зовнішніх стимулів – соціальних, культурних, наукових, політичних, і дозволяє висвітлити інтелектуальний шлях суб'єкта в контексті глобального інтелектуального простору» [1, с. 337]. Однак проблема полягає у відсутності розробленої методології та наукових критеріїв створення подібних досліджень, крім того, така праця можлива лише в царині інтердисциплінарних пошуків, із залученням цілого спектру гуманістичних наук.

На потребу такого типу наукових досліджень, які застосовують «методологічний плюралізм постмодерної доби» [1, с. 220], звертають увагу українські науковці, зокрема історики. Так, львівський історик Леонід Зашкільняк твердить, що «кредо постмодернізму» «полягає в тому, що будь-які пізнавальні здобутки людства, в тому числі щодо минулого, зумовлені суб'єктивними чинниками, які зростають на ґрунті культурного простору конкретної особистості у поєднанні з її індивідуальними психологічними властивостями» [5, с. 29]. До феномену культури постмодерної доби історик Ірина Колесник відносить такі глобальні тенденції, як культуризація, антропологізація й охудоження знання. Серед основних напрямів їх втілення найскладнішим жанром є інтелектуальна персоналістика або біографія інтелектуала. «Зазвичай творча біографія, психологія і свідомість вченого, письменника, культурного діяча, – зазначає І. Колесник, – сприймається під кутом зору внутрішньої логіки, автономно від особливостей культурного та наукового життя епохи, без занурення у внутрішній світ героя, без вивчення зовнішньої мотивації інтелектуальної діяльності, поведінкових реакцій» [8, с. 42]. А Віталій Андреев, наголошуючи на важливості історико-антропологічних студій у вивченні всього «інтелектуального небосхилу» певного історичного періоду, стверджує, що «без біографічного виміру інтелектуального життя неможливе повне розуміння і самих ідей» [1, с. 341].

Варто наголосити, що створення інтелектуальної біографії неможливе без опрацювання приватних архівних джерел, зокрема автобіографій, щоденників та листування, інакше кажучи *літератури особистого документу*. Часто саме в епістолярному просторі обговорювалися, випрацьовувалися і шліфувалися інтелектуальні помисли, щоб потім отримати своє остаточне втілення у науковій публікації. Ще Лессінг стверджував, що «істина може існувати лише там, де вона олюднена обговоренням; де кожний говорить не те, що просто спало йому на думку цієї миті, а те, що йому «видається істиною». Однак така мова фактично неможлива на самоті; вона належить царині, де є багатоголосся» [3, с. 55–56].

Такий поліфонічний простір для інтелектуального обміну, особливо в умовах еміграції, творило листування, важливість якого полягала в «енергії відштовхування», що породжувала нові стимули для творчості. Дослідження епістолярію дає нам можливість прослідкувати, як окремі біографічні деталі позначилися на характері формування думок вченого, їх перебігу та постанні наукових концепцій. У випадку еміграційних музикознавців майже весь масив листування залишається поки що поза межами наукового простору, тому важливою методологічною засадою вважаємо використання цитат не лише для підтвердження і документування висловленої точки зору, але і як важливий чинник, що формує осердя наукового тексту, як фрагменти минулого, що можуть промовляти самі за себе. Це «новий спосіб ставлення до минулого», за В. Беньяміном, коли у вигляді цитати минуле стає присутнім у теперішньому, «остання надія зберегти від цього часу хоча б щось, зберегти єдиним способом і вирвавши силоміць» [2, с. 229].

Інтертекстуальність як одна з найважливіших категорій постмодерної літератури визначає цитату, зокрема, як «співприсутність» у тексті. За М. Гловінським «інтертекстуальне посилання – це завжди навмисне посилання, тобто запроваджене свідомо [...], адресоване до читача, який повинен відчувати, що з тих чи інших причин автор говорить у даному фрагменті свого твору чужими словами. а відбувається так тому, що інтертекстуальне посилання є структурним елементом твору» [4, с. 294]. Ця методологічна засада є засадничою у монографії американського музиколога Крістофа Вольфа про Баха, і потребу у її застосуванні він обґрунтовує так: «Моя думка, щоб так часто, як лише можливо, цитувати історичні документи, опирається на переконання, що ті джерела вносять до дискусії про історію свіжість і безпосередність. Окрім того, що вони можуть промовляти самі за себе, то все ж отримують додаткову інформаційну цінність, коли будуть представлені в ширшому контексті, з одночасним коригуванням помилкових інтерпретацій» [23, с. 14–15]

Отже, настав час творити нове бачення історії нашої музикознавчої еміграції у всіх її взаємозв'язках і взаємовпливах, застосовуючи дослідницькі стратегії нових, постмодерних напрямів історіописання. В цьому найбільш перспективним науковим жанром музично-історичного дослідження в українському музикознавстві мала б стати «інтелектуальна біографія».

Ulyana Hrab. Methodological aspects of modern studies in intellectual biography of musicology. The need for a scientific study focusing on the figure of a musicologist as a creator of a part of cultural context of his epoch is highlighted in the article. In particular, the matter concerns Ukrainian emigrational musicologists whose exploratory studies cannot be but evaluated without taking into account various factors of social, political, scientific and culture-artistic nature.

Western historiography comprises a considerable amount of works dedicated to various aspects of scientific activity of musicologists, their autobiographical materials, large scale studies in the intellectual biography genre. Ukrainian musicology in this regard makes its first steps. The main problem consists in the absence of elaborated methodology and scientific criteria of creating similar studies; apart from that, such work is possible only in the field of interdisciplinary investigation with the attraction of the whole range of humanistic sciences.

Thus, creation of intellectual biography is impossible without processing of private archival sources, namely, autobiographies, notebooks and correspondence, in other words – personal document literature. Often, it is an epistolary space where intellectual thoughts were discussed, elaborated and tilled, which further was finally embodied in a scientific publication. Epistolary research gives us an opportunity to trace how separate biographical details appeared in the nature of scholar's thoughts formation, their course and creation of theories. As far as emigrational musicologists are concerned, practically the whole range of correspondence has remained beyond the scientific space; therefore, the use of quotations for the purposes of both confirmation and documentation of the expressed idea and as an important factor, which forms the core of a scientific text, is considered as a significant methodological basis.

Intellectual biography creates the possibility of a new reading of the history of our musicological emigration in all its mutual relations and influences applying research strategies of new, postmodern styles of history writing. Hereat, it should become the most promising scientific genre of musical and historical study in Ukrainian musicology.

Key words: *intellectual biography, personalities, methodology, Ukrainian emigrational musicology.*

Література

1. Андрєєв В. «Інтелектуальна біографія» історика: експлікація поняття // *Ейдос*. – Київ: НАН України, 2011. – Вип. 5. – С. 333–341.
2. Арєнд Х. Вальтер Бєньямін (1892–1940) // Арєнд Х. *Люди за темних часів*. Пер з англ. Н. Рогачевська. – Київ: Дух і Літера, 2008. – С. 185–246.
3. Арєндт Х. Про людяність за темних часів: думки про Лєссінга // Арєнд Х. *Люди за темних часів*. – С. 25–56.
4. Гловінський М. Інтертекстуальність // *Теорія літератури в Польщі*. Антологія текстів. Друга половина ХХ – початок ХХІ ст. / Упоряд. Б. Бакула, перекл. з польськ. С. Яковенко. – Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. – С. 284–309.
5. Зашкільняк Л. Інтелектуальна історія: спроба конвенції // *Ейдос*. Альманах теорії та історії історичної науки. – Київ: НАН України, 2005. – Вип. 1. – С. 28–35.
6. Іонов В. Історіографія як основа наукової інтерпретації сучасної української музичної культури: автореферат дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства: спец. 17.00.03 «Муз. мистецтво». – Одеса 2010. – 19 с.
7. Кияновська Л. Етос музикознавчого дослідження в сучасній гуманістичній науці // *Музичне мистецтво і культура*: Науковий вісник ОДМА імені А. В. Нежданової: [зб. наук. праць / гол. редактор О. В. Сокол]. – Одеса: Друкарський дім, 2011. – Вип. 14. – С. 20–27.
8. Колєсник І. Культурно-інтелектуальна історія як дзеркало «нової наукової революції» // *Ейдос*. Альманах теорії та історії історичної науки. – Київ: НАН України, 2005. – Вип. 1. – С. 36–46.
9. Кривда Н. *Українська діаспора: досвід культуротворення*: Монографія. – Київ: Академія, 2008. – 280 с.
10. Маценко П. Лист до М. Антоновича від 14 серпня 1957 року, Вінніпег, авторизований машинопис. – Архів М. Антоновича. Листування. – Інститут Літургійних наук УКУ, Львів. – 1 арк.
11. Менжулін В. *Біографічний підхід в історико-філософському пізнанні*: монографія. – Київ: НаУКМА; Аграр Медіа Груп, 2010. – 455 с.
12. Науменко Т. *Музиковеденіє: стиль научного произведенія*: дис. докт. мистецтвознавства – М.: 2005 [Електронний ресурс]. Доступно за адресою: <http://www.dissercat.com/content/muzykovedenie-stil-nauchnogo-proizvedeniya>
13. Немкович О. *Українське музикознавство ХХ століття як система наукових дисциплін*. – Монографія. – Київ, 2006. – 534 с.

14. Портнов А. *Наука у вигнанні: наукова і освітня діяльність української еміграції в міжвоєнній Польщі (1919–1939)*. – Харків: ХІФТ, 2008. – 256 с.
15. Самойленко О. Наукові обриси сучасного українського музикознавства // *Мистецтвознавство України*: Зб. наук. праць. – Київ : Музична Україна, 2010. – Вип. 11. – С. 38–45. – [Електронний ресурс]. Доступно за адресою: www.mari.kiev.ua/2010%20...11/038-045.pdf
16. Самойленко О. Сучасна музична мова або мова сучасної музики: дві теоретичні парадигми одного художнього явища // *Laudatio*. Ювілейна збірка наукових статей на пошану професора Юрія Ясіновського. – Львів: Видавець Тарас Тетюк, 2014. – С. 155–164.
17. Татаркевич В. *Історія шести понять: Мистецтво. Прекрасне. Форма. творчість. Відтворництво. Естет. переживання* / Перекл. з польськ. В. Корнієнко. – Київ: Юніверс, 2001. – 368 с.
18. Bukofzer M. *The Place of Musicology in American Institutions of Higher Learning*. – The Liberal Arts Press, New York, 1957. – С. 52. [Електронний ресурс] Режим доступу: http://www.ams-net.org/resources/The_Place_of_Musicology.pdf
19. Collins Randall. *The Sociology of Philosophies: A Global Theory of Intellectual Change*. Belknap Press of Harvard University. – Cambridge 1999. – 1120 p. [Електронний ресурс] Режим доступу: https://books.google.com.ua/books?id=2HS1DOZ35EgC&pg=PA379&hl=ru&source=gbs_to_c_r&cad=3#v=onepage&q&f=false
20. *Contemplating Music: Challenges to Musicology by Joseph Kerman*. Harvard University Press 1986 [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://quod.lib.umich.edu/cgi/t/text/text-idx?c=acls;cc=acls;view=toc;idno=heb06263.0001.001>
21. Cummings A. *Nino Pirrotta: an intellectual biography*. Philadelphia, PA: American Philosophical Society, 2013. – 391 p.
22. Said E. W. *Мысли о выгнании // Literatura na świecie*, tłum. J. Gutorow. – 2008. – № 09–10 (446–447). – С. 40–58.
23. Wolff Ch. *Johann Sebastian Bach: Muzyk i Uczony* / Тлумачила В. Świdarska. – Warszawa: Lokomobila, 2011. – 700 s.

